

s'oposi a admetre que ací es refereixi al mateix peix (era molt isidoriana d'acceptar etimologies i formes concurrents), car ja en el seu temps els grups -PR- i -SQ- s'havien d'haver simplificat. Llavors és clar que *scaptus*, com a forma en part reduïda i en part ultracorrecta (com sigui que *squatus* ja es troba en Plini i segons sembla en Ovidi) no es pot usar ni com a indicatiu que afavoreixi la relació amb *EXCAPTARE ni que afebleixi l'aplegament del grup *squatus/squama/squalus*; ara, que aportaria reforç a la idea de l'antiga contaminació entre els dos grups. — 7 Veg. Ernout-M., *squatus, squālus, squama*; paral·lelament Walde-H. també hi referia *escata*: «el lat. *squalus* 'lija' está junto a *squalus* 'sucio, inmundo' (*vestem squalam et sordidam* en Ennio), de donde *squalere* 'estar cubierto de placas, de escamas, de suciedad' y *squalidus* 'inmundo'; es probable que *squalus* y su casi-sinónimo *squatus* (cat. *escat*), vengan del mismo radical que *squama* y que el tipo romance (cat., oc., etc.) *escata* 'escama', y que así como se dio este nombre a la lija por su piel hisuta, el vocablo tomara por otra parte el sentido de 'escamoso, rugoso, cubierto de costras y suciedad' (lat. *squalidus*); viceversa se pudo comparar la lija con un ser cubierto de costras y sucio o *lijoso*». — 8 A això és al que sembla anar Moll (cf. *REW*, 7664a) en *Anuari de l'Oficina Rom.* II, 1929, 30, insinuació que calla en *AlcM* atenint-se estrictament a la nota de Jud. — 9 Parent d'*escatar* més que d'*escatir* deu ser en rodanès un *escatà* 'anar a la deriva (una embarcació)': «lou bastimén / --- / en *escatant*, c'oucho a la mudo / de pèis de touto escauno un bèu boulegamén», *Calendau* (III, 62.6, trad. «à la c'érive il entraîne en silence une splendide meute de poissons»), potser a base de la idea de 'rebaixar de la bona direcció', de primer metàfora de pescaters i gent de mar.

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS:
escatar, escatada, escatar, escatadura, escateret, escatós, escatafinyar-se, escatifynyar-se, escatifynyer, escatafinyejar, escatinyar, escatuiar, escat, escadenya.

Escatabar, sembla metàtesi d'un *escabatar en el qual s'haguessin encreuat *escabotar* amb *desbaratar* (cf. *acabatall, descabalar*) *Escatada, escatador, escatadura, V. escata Escatafall*, vindrà d'un *esclafatall* (amb *l* dissimilada), on es combinen *esclafall* (> *ESCARAFALL*) amb un *esclatall* (d'*esclatar*), de formació paral·lela *Escatafat*, cf. *escatabar*: aquest sembla encreuament d'*escabatat* amb *esclafat*

ESCATAINAR, 'fer, la gallina, el seu crit': onomatopèic, però pertany a un grup nombrós de noms variats que designen en les nostres comarques el cant d'aquest i d'altres animals, de so semblant, com *escainar, cascallejar* i *catasquejar*; és probable que alguns d'ells, i en especial els dos primers, resultin d'encreuaments entre ells i amb *abinar* i *ASSAINAR* expressant la veu del cavall i bèsties anàlogues, els quals en part

vénen del ll. HINNIRE id. □ 1.ª doc.: 1866.
 Manca encara en Lab. 1839-88, etc. (ja en Bulbena, Vogel i *DAG.*), però l'havien usat alguns escr. Renaix.: el *DBal.* en dóna un ex. de M. Aguiló en els *Jocs Florals* de 1866; «l'*escataynar* de les gallines arribava allí, com lo ressò llunyà de trompetes de quintos», Noller (*Vilaniu*, 261); «la gallina *escatayna* y *catasqueja*; quan és lloca, a la Seu d'Urgell diuen que *cascalleja*», Verdager (*Folkl.*). *AlcM* només el localitza dins el triangle Cardener-Llobregat-mar-Alberes i a Cerdanya-Confent. Es nota l'ús repetit per part del vallenc NOLLER, però crec que a Mallorca (a desgrat del passatge d'Aguiló) no usen *escataynar* sinó *escainar*.

Aquest és de Mallorca i Menorca (un ex., però, de NOLLER, *AlcM*): «jo som així, com les gallines que, en haver feta la posta, ja són partides a *esqueynar*», *AMAlcover* (*BDLC* XI, 177), que també li dóna l'acc. d'"escriu intr.', amb present *esqueinen* (ib. IX, 362); cf. encara Spitzer, *LexikK*, p. 60. El cerdà Antoni Cayrol usa aquell aplicat també a les persones i com a equivalent d'"esgargamellar-se' (amb què l'aclareix en el glossari): «un dia que havia fet una malifeta de les grosses, mentre *escataynavo* --- va rebre la bufetada endins, i va parar a l'ensec el seu esgargamellar» (*Cont. Cerd.*, 19). No sé si hi ha una variant d'*escainar* sense la *-n*, en un substantiu usat en el sentit de 'reclam, cimbell per a ocells', o si hem de suplir una tilde damunt la *i* (*scaiant*) i entendre *escainant*, en un doc. de 1447 publicat per CaCandi: «casar ab calderes --- de dia ab *scaiant* o ab reclam, e lebrs ab *scaients*, colom ab filats --- levets a aquells --- los dits *scaiants* o reclams ---» (CaCandi, *MiscHiCat.* I, 125).

En català occidental crec que té força extensió el mot que conec de l'Alt Pallars: *catascar* (Àreu, Esterri de Cardós, *katske* 'quan pon' a Tor, 1932-4), que, com hem vist, Verdager coneixia com a *catasquejar*, i el devia sentir Pons i Massaveu a la Segarra («los galls de l'entorn *catasquejaven* de valent», *Trascant p. l. S.*, 26); a Farrera vaig anotar *kadaskeyá* (1933). Al *cascallejar* de la Seu d'Urgell assenyalo formes provençals i aragoneses semblants, si bé aplicades a la guatlla o al gall: «uno tardivo caio / sus la coustiero, amount, *cascaio*», *Calendau* (x, 71.2); «me quedé como el gallo de Morón, sin plumas y *escarcallando*», anotat aigües amunt de Jaca (a Villanúa, 1966), forma corresponent a l'altra onomatopèia, val. *carcallada*, cast. *carcajada*.

Prop d'*escataynar* queden *escadenar* a Sort i Vall d'Àneu, *escadinar* a Senterada, *escadinyar* a Segarra, *escatinar* a Molló (*AlcM*); contaminat per *cloquejar* i var.: *esclaquinar* maestr.; en fi *escassinat* a Ribagorça (Tamarit, Bonansa, *ibid.*), *esclasnar* maestr., *-snit*.

Hi deu haver hagut encreuaments o contaminacions entre algunes d'aquestes formes. I també amb els representants cat. del ll. HINNIRE 'renillar', crit estrident com l'escataineig, que en part ha pres en català les formes *abinar* (veg. *RENILLAR*) i *ASSAINAR*. En particular *escainar* i *escataynar* poden resultar de la combinació de *catascar* amb *a(h)inar*, i en *escassinat*